

Juridiska fakultetskansliet

Klimat- och näringslivsdepartementet

Remiss av Energimarknadsinspektionens rapport Ei R2023:01, Oschyssta affärsmetoder

Ställningstagande

Energimarknadsinspektionen fick i uppdrag från regeringen att motverka oschyssta affärsmetoder mot elanvändare, och rapporten redovisar resultaten av detta uppdrag. Rapporten identifierar elanvändarnas problem på elmarknaden och föreslår ändringar av ellagen för att komma till rätta med de största problemen.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet tillstyrker förslagen i huvudsak men har synpunkter i en del avseenden i enlighet med det följande.

Mellanhandstjänster

Det föreslås att ellagen (1997:857) ska inkludera viss reglering av näringsidkares förmedling av elavtal och av fakturahantering när endera av tjänsterna är avsedd att utföras på elanvändarens uppdrag.

I föreslagna 1 kap. 4 § definieras leverantör av mellanhandstjänster i enlighet med följande:

- en näringsidkare som agerar ombud för en elanvändare och ingår avtal om leverans av el med en elleverantör eller¹
- en näringsidkare som på uppdrag av en elanvändare tar emot elleverantörens faktura och i sin tur fakturerar elanvändaren för leverans av el eller
- en näringsidkare som på uppdrag av en elanvändare tar emot nätföretagets faktura och i sin tur fakturerar elanvändaren för överföring av el

Juridiska fakultetsnämnden har ingen erinran mot sakinnehållet men föreslår att det övervägs terminologiska förenklingar. Begreppet ”leverantör av mellanhandstjänster” är

¹ I författningstext brukar strecksatser med alternativa rekvisit ha ordet ”eller” som avslutning endast i den näst sista strecksatsen.

otympligt. Ett alternativ kan vara 'elavtalsförmedlare'. Möjligen anses inte detta ha tillräcklig konnotation till sådana aktörer som händelsevis enbart skulle ägna sig åt fakturahantering, men något slags förmedling är det emellertid, även i fråga om fakturahanteringen. Ett annat alternativ kan vara 'elavtalsförvaltare'. Definitionen av detta begrepp, "leverantör av mellanhandstjänster", kan nog utan någon förlust dras ihop till 'en näringsidkare med en elanvändares uppdrag att ingå avtal med en elleverantör eller ett nätföretag eller att hantera faktureringen från dessa företag gentemot elanvändaren' eller något liknande.² En sådan definition borde inte riskera att träffa de andra aktörer som rapporten identifierat.³

Dessa mellanhänder ska enligt förslaget underkastas vissa förpliktelser vid fullgörandet av uppdragsavtalen, såsom plikt att lämna viss information i marknadsföring och innan ett avtal ingås. Fakultetsnämnden tillstyrker införandet av dessa förpliktelser.

En uppdragstagare som åtar sig en immateriell tjänst har lojalitetsplikt mot uppdragsgivaren, vilken innebär en skyldighet att sätta uppdragsgivarens intresse framför sitt eget. Detta gäller givetvis även dessa mellanhänder. Fakultetsnämnden föreslår lagfästandet av en plikt att tillvarata elanvändarens intresse.⁴ En sådan skulle innebära att näringsidkaren inte får föreslå andra avtal än sådana som framstår som bättre för elanvändaren än elanvändarens befintliga avtal.

Därtill föreslår utredningen särskilda förpliktelser, förbud och begränsningar avseende fakturahanteringen. Bl.a. föreslås att mellanhänderna inte ska få ta ut någon avgift för fakturor eller information, 4 kap. 44 a och 9 kap. 27 a §§. Detta är inte avsett att hindra att en avgift tas ut för tjänsterna som sådana, t.ex. för samfakturerings. Fakturor som uteslutande rör uppdragsavtalet omfattas inte av regleringen. För överföring av el (vilket avser nätavgiften) ska förskottsbetalning få tillämpas, men endast om villkoren är skäliga, 4 kap. 45 a §. För leverans av el ska fakturan endast få avse faktisk förbrukning, 9 kap. 24 a §, dvs. inte prognosticerad, vilket skulle innebära att förskottsbetalning skulle bli förbjuden för elförbrukningen.

Förslagen medför att det blir tydligare vad mellanhänderna ska kunna ta betalt för. Fakultetsnämnden tillstyrker dessa förslag.

Ångerrätt för mikroföretag

I definitionsbestämmelsen 1 kap. 4 § föreslås kompletteringar med begrepp och med hänvisning till lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler, DAvtL. Därtill definieras mikroföretag på det sätt som sker i EU:s rättsakter, men på ett mindre omständligt sätt än vad som är brukligt i svensk författning.

² Jfr Ei R2023:01, s. 36: "Leverantörer av mellanhandstjänster agerar ombud och tillhandahåller tjänster som rör elhandelsavtal och fakturering som är knuten till leverans respektive överföring av el i elanvändarens uttagspunkt."

³ Ei R2023:01, s. 36 ff.

⁴ Jfr 4 § kommissionslagen (2009:865), 5 § lagen (1991:351) om handelsagentur, 3 kap. 1 § fastighetsmäklarlagen (2021:516), 4 kap. 1 § lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution, 5 § lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter och 9 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Mikroföretag föreslås få samma slags ångerrätt som gäller för konsumenter enligt DAvtL, under samma slags förutsättningar. Reglerna är tvingande, bortsett när den faktiska eller förväntade förbrukningen överstiger 200 000 kWh.

Fakultetsnämnden tillstyrker förslaget.

Paus av byte av elhandelsföretag

I rapporten övervägs men föreslås inte någon rätt till paus av byte av elhandelsföretag. Fakultetsnämnden har ingen erinran mot detta.

Anmälnings- och rapporteringsskyldighet

Det föreslås att de aktörer som nu omfattas och som föreslås omfattas av ellagen ska vara skyldiga att anmäla sin verksamhet till inspektionen, och att rapportera omfattningen av verksamheten.

Fakultetsnämnden tillstyrker förslaget.

Tydliga fullmakter

Rapporten konstaterar att marknadsaktörerna använder sig av dokument som inte tydligt anger om det är fråga om fullmakter, avtal eller en kombination därav. Det föreslås bl.a. att en fullmakt ska tillhandahållas i läsbar form, vara tydligt separerad från avtalsvillkor och accepteras skriftligen av elanvändaren, samt att en fullmakt som brister i något av dessa hänseenden är ogiltig.

Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker förslagen.

Uppsägningstidens längd

För elleveranser föreslås i 9 kap. 42 § första stycket en tvingande uppsägningstid för konsumenter och mikroföretag om maximalt en månad.

Ett avtal om leverans av el som ingås med en konsument eller ett mikroföretag får inte innehålla villkor som innebär att uppsägningstiden för konsumenten eller mikroföretaget är längre än en månad. Villkor som innebär att uppsägningstiden är längre än en månad är utan verkan mot konsumenten eller mikroföretaget. I fråga om ett avtal med bindningstid får villkoren inte innebära att konsumenten eller mikroföretaget måste säga upp avtalet tidigare än en månad före bindningstidens utgång för att avtalet ska upphöra att gälla vid den tidpunkten.

Fakultetsnämnden tillstyrker grundtanken men efterlyser ett förtydligande. Ordalydelsen i första meningen begränsar sig inte till avtal med rörligt pris eller tillsvidareavtal, vilket ju talar för att maximalt en månad ska gälla även avtal där en längre bindningstid än en månad har avtalats. Detta är i sig överraskande. I den andra meningen anges emellertid att villkoren i ett avtal med bindningstid inte får innebära att uppsägning måste ske tidigare än en månad före bindningstidens utgång. Sammantaget talar detta för att den första meningen behöver ange att den avser avtal utan bindningstid.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jane Reichel. Yttrandet har beretts av professor Jori Munukka. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jane Reichel

Karolina Alveryd